

קרן קיימת לישראל
K K L - J N F

יערות: המפתח למשבר האקלים

הצטרפו לקרן הקיימת לישראל להבטחת עתידם

של היערות בישראל

יער בן שמן
צילום: ארכיון קק"ל

ב עוד היערות ברחבי העולם מאבדים משטחיהם, בישראל דווקא גדל השטח המיוער. בזכות פעילותה של קק"ל הפכו נופי הטרשים שאפיינו את הארץ בראשית המאה ה-20 למרחבים ירוקים של יערות נטועים המשתרעים על פני יותר ממיליון דונם. זהו הישג מדהים בהתחשב בכך שיותר ממחצית שטחה של ישראל צחיח למחצה וצחיח. אכן, גם באזורים המדבריים של ישראל נטעה קק"ל יערות בהיקף של 160,000 דונם.

קרן קימת לישראל נוסדה לפני למעלה מ-120 שנה והיא נחשבת לאחת החלוצות בעולם בתחום הסביבה והפיתוח בר קיימא. עם צוות של למעלה מ-1,000 אנשי מקצוע בישראל, פועלת קק"ל ביותר מ-55 מדינות ועובדת בשיתוף פעולה הדוק עם מגוון רחב של סוכנויות ממשלתיות וארגונים לא ממשלתיים. בייפוי כוח מטעם ממשלת ישראל פועלת קק"ל כרשות הלאומית הישראלית ליער וייעור ולפיתוח קרקעות. בתפקידה זה מנהלת קק"ל יותר מ-1.2 מיליון דונם יערות נטועים, חורשים טבעיים ושטחים פתוחים, ומקדמת יוזמות לאומיות רבות לפיתוח קרקע למען שיפור הסביבה ואיכות החיים של תושבי המדינה.

קק"ל, היערן של המדינה, מובילה את המאבק של ישראל במשבר האקלים. היערות מקבעים בכל שנה שלושה מיליון טון של פחמן דו־חמצני (גז החממה העיקרי), משפרים את איכות האוויר, משמשים ריאות ירוקות למדינה הקטנה והמאוכלסת בצפיפות, מסייעים להפחתת טמפרטורות האוויר וחוסמים זיהומי רעש. היערות של קק"ל מספקים שירותי סביבה חיוניים, די אם נזכיר את יער יתיר, שניטע בפאתי הנגב המדברי, כדי להמחיש את הדבר. מחקרים מקיפים הוכיחו שיער יתיר מסוגל לקבע פחמן דו־חמצני בשיעור דומה ליערות הממוזגים של אירופה.

מאגר מים משמרות
צילום: אייל בר-טוב, 2020, ארכיון קק"ל

קק"ל משקיעה משאבים נוספים במאבק במשבר האקלים ובהם מרכז חדשנות המוקדש למציאת פתרונות באמצעות טכנולוגיות חדשות. להחלפת השימוש בדלקים פוסיליים מקדמת קק"ל יוזמות של אנרגיה מתחדשת, כגון שימוש נרחב באנרגיה סולרית. ישראל היא מדינה קטנה ומחסור בשטחים פתוחים פוגע ביכולת הצבת פנלים סולריים. קק"ל מבקשת לנצל למטרה זו את 230 המאגרים שבנתה ברחבי הארץ. מאגרים אלה נועדו בראש ובראשונה לקלוט מי שיטפונות וקולחים ולהעבירם לשימוש חוזר, והם אכן מספקים כ-40% מהמים לחקלאות בישראל. אבל, ניתן לנצל את שטח המים במאגרים, להתקין בהם פנלים סולריים צפים ולהפיק מהם חשמל ירוק. בנוסף, המדענים של קק"ל חוקרים את ההיתכנות לניצול מערכות חקלאיות להפקת חשמל.

נחל עשן
צילום: ארכיון קק"ל

ב נטיעת היערות חוללה קק"ל שינוי עצום בנוף הארץ, אך בכך לא די.

קק"ל מעצבת את דמותה החדשה של ישראל באמצעות מיזמים רבים ובהם פעולות פיתוח בקרב יותר מ-1,000 קהילות, הכשרת קרקעות לחקלאות, תרומה למשק המים במדינה, שיקום נחלים מזהמים וגדות נחלים, פיתוח נוי ציבורי במוסדות שירות ורפואה, יצירת פארקים אזוריים וגנים קהילתיים, קידום יוזמות לחינוך אקולוגי בלתי פורמלי ותמיכה במחקר חקלאי.

מאז 2014 מנהלת קק"ל את יערותיה בהתאם למדיניות חדשה המיישמת את היעדים הרלוונטיים שקבע האו"ם לפיתוח בר קיימא (SDG). במדיניות הייעור החדשה מיישמת קק"ל יצירה של יער רב־דורי ובעל מינים רבים של עצים. יער כזה תומך במגוון הביולוגי ומעניק בתי גידול לחיות בר ושירותים סביבתיים לתושבי המדינה ולמבקרים בה. שירותים אלה כוללים חינוכי פיקניק ופנאי ביער, תצפיות נוף, פיתוח אתרי עבר ואתרי מורשת, והתוויית מאות קילומטרים של שבילי טיול להולכי רגל ולרוכבי אופניים. באזורים המדברים של הערבה והנגב נוטעת קק"ל מינים עמידים ליובש כדי למנוע סחף קרקע ולהיאבק בתופעת המדבור. קק"ל פיתחה לימנים ושיטות של קציר נגר כדי להעמיד לרשות העצים, גם באזורים צחיחים, כמויות גדולות של מים. קק"ל חולקת את הידע שצברה עם מדינות אחרות ברחבי העולם שבהן שורר אקלים צחיח וצחיח למחצה, ובכלל זה גם עם מדינות שאינן מקיימות יחסים דיפלומטיים רשמיים עם ישראל.

משתלת אשתאול
צילום: יוסי זמיר, ארכיון קק"ל

בשנים האחרונות מאיימות שריפות בקנה מידה גדול על יערות ישראל. סכנת השריפות הולכת וגדלה בשל האקלים היבש השורר מדרך הטבע בארץ, בגלל הקיץ הממושך ובשל גורמים חדשים - שינויי אקלים והצתות זדון. קק"ל נאבקת בנזקי השריפות באמצעות יצירת קווי חיץ המפרידים בין חלקות ובין היער והיישובים הסמוכים, ומעסיקה צופי אש במגדלי תצפית שבונים במקומות שולטים בנוף. קק"ל מפעילה צוותי כיבוי אש המצוידים במכוניות כיבוי קומפקטיות שיכולות לנוע בדרכי היער. בשטחים שנשרפו מיישם אגף הייעור תוכניות שיקום פרטניות, מותאמות לתנאים של כל יער ויער.

שרפות בהר הכרמל
צילום: אלבטרוס צילום אוויר, ארכיון קק"ל

לנטוע עם קק"ל בישראל

פעולות נטיעה, שימור וממשק נחלקות באופן הזה:

נטיעות: נטיעות חדשות נקבעות בהתאם לתנאי אקלים, קרקע וגיאומורפיה, בנוסף על שיקולים של ייעוד היער ושירותי המערכת האקולוגית שעליו לספק. משתלות קק"ל מייצרות שתילי עצים על פי נתוני מחקר שבוחנים את התאמתו של כל מין ומין לאזור הנטיעה המיועד לו. מיני העצים כוללים עצי מחט, עצי פרי ורחבי עלים כגון אלון למיניו, אלה אטלנטית, אלה ארץ ישראלית, חרוב מצוי, אשל הפרקים, אגס סורי, לבנה רפואי ועוזרר קוצני. העצים נטעים, על פי התאמתם, בחבל הים תיכוני או בחבל המדברי.

שיקום יער: שיקום יערות עקב אירועי מזג אוויר קיצוניים (בצורות, סופות גשם ושלג), פגיעה מכוונת וזדונית (קטיושות, בלוני תבערה, הצתות) ורשלנות מטיילים ומבקרים הגורמים לשריפות ופגיעה בעצים.

קק"ל ייגשט לפעולות השיקום בזירות ובסבלנות בכדי לאפשר ליער להתאושש וכדי לסייע לו להשתקם באופן הטבעי ביותר, עם כמה שפחות התערבות אנושית. בשלב ראשון נערכים סקרים והערכות מצב להבנת היקף השטחים שנשרפו והנזקים שנגרמו ליער. לאחר מכן, פעולות הממשק המיידיות מתמקדות בסילוק מפגעים בטיחותיים ובהפחתת הסיכון לסחיפת קרקע. סילוק חומר שרוף מהשטח מבוצע על פי שיקולי בטיחות (כגון סכנה לשריפה חוזרת) ושיקולים שנוגעים לנוף ואסתטיקה, שימור קרקע והגנה על ערכי טבע; הוצאת החומר השרוף מסתיימת בתוך כשנתיים מזמן השריפה, כדי להפחית סיכוני בטיחות עקב התמוטטות עצים ולמזער את הפגיעה בצומח המתחדש. במקביל, קק"ל פועלת להגן על העצים ששרדו את השריפה ואלו מעצבים את הנוף בשנים הראשונות לשיקום היער.

נטיעות חדשות מתבצעות כשנתיים לאחר השריפה ובמקרים שבהם ההתחדשות הטבעית אינה מספקת את המענה הנדרש על-פי ייעוד השטח, מטרות היער והשירותים האקולוגיים שתא השטח מיועד לספק לרווחת הציבור; ביצוע נטיעות מייד לאחר השריפה נעשה על פי צרכים נקודתיים בלבד. שריפות גם מייצרות הזדמנות לשינוי הרכב היער ומבנהו על פי המטרות והיעדים שמוגדרים לכל תא שטח, ולשירותים האקולוגיים שתא השטח מיועד לספק, בהתאם לקווים המנחים של תורת ניהול היער של קק"ל.

חידוש יער: שימור יערות ובהם יערות ותיקים מפני דלדול ואף הכחדה, דורש לעיתים התערבות כגון גיזום, דילול, חיטוי, ניהול מרעה וטיפול בהדברת מזיקים ומחלות.

פרויקט ייעור נקבע לפי ממדי השטח ובהתאם לפעולות הנדרשות בו – ייעור, שיקום או חידוש – ולא על פי מספר העצים. תיאור הפרויקט הינו על פי הקטגוריות הבאות: גן (5-1 דונם), חורשה קטנה (15-5 דונם), חורשה גדולה (50-15 דונם) ויער (50 דונם ומעלה).

הוקרת תורמים

התורמים זוכים ברישום בספרי הכבוד של קק"ל ובאריז
הוקרה מקרמיקה המוצמד לקיר או עמוד הוקרה באחד
מיצירות קק"ל ברחבי הארץ, בנוסף לכך מקבל התורם וכן
כל עובדי האירגון או בני משפחת התורם תעודות הוקרה
אישיות המעוצבות עם לוגו החברה או האירגון.

טקס ההקדשה

לאחר השלמת הפרויקט והליך ההתרמה נערך ביער במרכז ההוקרה טקס מכובד ומרגש לכבוד נותני החסות של החורשה, או היער, בהשתתפות התורם ואורחיו. טקס ההקדשה כולל חשיפת אריח ההוקרה, הענקת תעודות הוקרה, נטיעת עצים סמלית ונאומים של התורמים ואורחיהם. ניתן, בתיאום מראש, לשלב בטקס אתנחתות מוזיקליות, וכן מוגש בתום הטקס כיבוד קל. במקרה של תרומה לפרוייקט יעירני קק"ל מציבה בפרוייקט אריח הוקרה המוצב על סלע גדול (בולדר) לכבוד התורם ולציון תרומתו ופועלו.

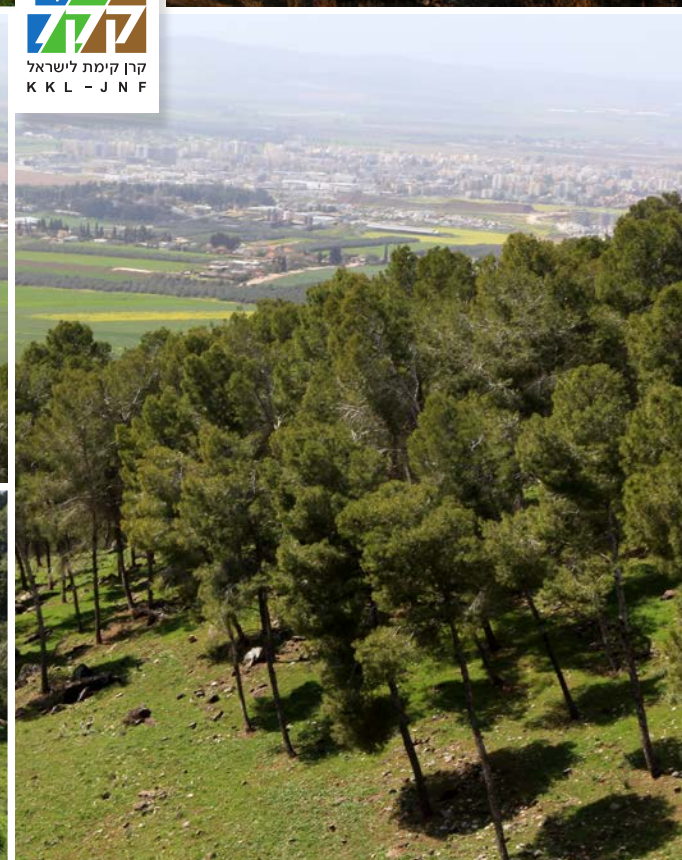
עץ החיים

מאז ומתמיד היו עצים סמל רב עוצמה בקרב עמים ודתות ברחבי העולם, מושרשים ושזורים בתרבות האנושית כמו במערכות האקולוגיות של כדור הארץ. לעצים שמור מקום של כבוד גם בתנ"ך ובספרות חז"ל. מינים רבים של עצים נזכרים כסמל לחוכמה, לצדיקות ולחיים עצמם: "פרי צדיק עץ חיים..." (משלי י"א 30).

היו כעץ השתול על פלגי מים

מי ייתן ותקימו שותפות פוריייה עם קק"ל,
שתבטיח ישראל ירוקה ובת קיימא לכל תושביה.

כיצד ניתן לקחת חלק במאבק במשבר האקלים?

העמק את שורשיך בישראל: טע עץ באמצעות זום [/https://plantatree.kkl.org.il](https://plantatree.kkl.org.il)

תמוך ביעור, בשימור מגוון המינים ביערות, בשיקום יערות שרופים ובמאבק במדבור
<https://bit.ly/3k73phh>

צפו: המדען הראשי של קק"ל, דורון מרקל, מסביר על משבר האקלים במזרח התיכון
ופעילות קק"ל במאבק: <https://bit.ly/3ASf4qa>

צפו: 120 שנות חזון ועשייה ב-120 שניות: <https://bit.ly/36ssg6X>

קרן קיימת לישראל | Keren Kayemeth LeIsrael - Jewish National Fund
החטיבה לגיוס משאבים | אגף שיווק פרויקטים להתרמה
ירושלים, 2021 | www.kkl.org.il